Pelkosenniemen kunnan kotouttamisohjelma 2025–2027

Kunnanhallitus	21.11.2024
Kunnanvaltuusto	29.11.2024

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Tausta 4
2.1 Kotouttaminen 4
2.2 Kotoutuminen 5
3 Nykytilanne Pelkosenniemellä 5
3.1 Maahanmuuttajat kunnassa 5
3.2 Kunnan voimassa olevat sopimukset kotoutumisen edistämisestä 7
3.2.1 Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen sekä kunnan välinen sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä 7
3.2.2 Kuntamallin mukainen majoitus Pelkosenniemen kunnan ja vastaanottokeskuksen välillä 7
3.3 Palvelutarjonta 7
3.3.1 Ohjaus- ja neuvontapalvelut 7
3.3.2 Tulkki- ja käännöspalvelut 8
3.3.3 Varhaiskasvatus ja peruskouluun valmistava opetus Maahanmuuttajataustaisten varhaiskasvatus on sisällytetty yleisiin palveluihin 8
3.3.4 Perusopetus ja toisen asteen koulutus 8
3.3.5 Työllisyys- ja yrityspalvelut 9
3.3.6 Kulttuuripalvelut 9
3.3.7 Liikunta-, nuoriso ja vapaa-aikapalvelut 10
3.3.8 Järjestöt ja vapaaehtoistyö 10
3.3.9 Yritykset 10
4 Pelkosenniemen tavoitteet kotoutumisen edistämiseksi ja kehittämiseksi 11
4.1 Vahva kotoutuminen kuntalaiseksi – yksilölliset peruspalvelut kotoutujalle 12
4.2 Vireää toimintaa ja osallisuutta – kansainvälisyyden edistäminen kunnassa 12
4.3 Hyvinvointia vehreydestä – kotoutujan asettautuminen kuntaan 13

1 Johdanto

Suomessa ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä on noussut 1990 vuoden puolesta prosentista viiteen prosenttiin vuonna 2019. Samalla syntyvyys Suomessa on laskenut tasaisesti 2010-luvulla ja vastaavasti väestön ikääntyneiden määrä on kasvussa. Tilastokeskuksen mukaan Suomen kansalaisuuden sai vuoden 2022 aikana 10 198 Suomessa vakinaisesti asunutta ulkomaiden kansalaista. Suomen kansalaisuuksia myönnettiin 3 555 enemmän kuin vuonna 2021. Suhteellisesti ilmaistuna määrä kasvoi 54 % edellisestä vuodesta. Suomalaisen yhteiskunnan kehityksen, väestön ja työvoiman kasvun kannalta onkin tärkeää huomioida maahanmuuttajien mahdollisimman hyvä kotoutuminen Suomeen.

Onnistuneilla kotouttamistoimilla on mahdollista lisätä kunnan elinvoimaa, vetovoimaa, kunnassa viihtyvyyttä, kuntaan asettautumista ja kuntalaisidentiteetin muodostumista. Paikkakuntatasoiseen kotoutumiseen panostaminen on tärkeää, sillä kotoutuminen tapahtuu maahanmuuttajan arkipäiväisessä ympäristössä. Sosiaaliset kontaktit, koulut, Harrastusmahdollisuudet ja usein työpaikatkin sijaitsevat tietyllä paikkakunnalla ja niiden merkitys kotoutumiseen on suuri.

Kotoutumislain mukaisesti kunnan kotoutumisen edistämisen tavoitteena on tukea 1) kansainvälisyyttä paikallisesti tai seudullisesti, 2) tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, 3) edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä, 4) edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua, 5) maahanmuuttajaryhmien osallisuutta ja 6) tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen. Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi monialaisen työskentelyn avulla. Kotouttamisohjelman tarkoituksena on edistää ja kehittää maahanmuuttajien kotoutumista. Tavoitteena on tarjota yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa sekä konkreettisia palveluja kunnassa ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, jotta maahanmuuttajan on helpompi integroitua osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Maahanmuuttajan ymmärryksen lisääntyminen suomalaisesta yhteiskunnasta, kielen oppiminen, opiskelupaikan tai työpaikan saaminen sekä oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitäminen auttaa maahanmuuttajia kiinnittymään osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotoutuakseen jokainen maahanmuuttaja ansaitsee tasavertaista ja yhdenvertaista kohtelua sekä sosiaalisen osallisuuden vahvistamista. Kotoutumisessa maahanmuuttajan omalla aktiivisuudella on tärkeä rooli ja sitä tulisi pyrkiä tukemaan.

Pelkosenniemen kunnan kotouttamisohjelma vuosille 2025–2027 on kunnan ensimmäinen itsenäinen kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma seuraa kunnan strategian ja Lapin maahanmuuttostrategian lisäksi valtioneuvoston selonteossa 2021 kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista määriteltyjä tärkeimpiä teemoja. Teemat on luokiteltu seuraavanlaisesti: vahva kotoutuminen kuntalaiseksi – yksilölliset peruspalvelut kotoutujalle, vireää toimintaa ja osallisuutta – kansainvälisyyden edistäminen kunnassa, hyvinvointia vehreydestä – kotoutujan asettautuminen kuntaan.

2 Tausta

2.1 Kotouttaminen

Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden tasainen lasku 2010-luvulla ovat tekijöitä, joiden vuoksi maahanmuuttajien kotoutumiseen panostaminen on tärkeää, jotta Suomeen saataisiin lisää työntekijöitä ja väestöä. Kotouttamisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla autetaan toisesta maasta muuttanutta asettautumaan uuteen kohdemaahan. Valtioneuvoston selonteossa vuonna 2021 kotoutumista halutaan kehittää erityisesti nopeuttamalla kotoutumisprosessin alkua, vahvistamalla yhteiskuntaan integroitumista osallisuutta lisäämällä ja syrjintää vähentämällä, edistämällä työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden kotoutumista, erityisesti maahan muuttaneiden naisten osalta, sekä kolmannen sektorin eli järjestöjen ja vapaan sivistystyön ottamisesta vahvemmin mukaan kotoutumiseen. Kotouttamisen kokonaisvastuu siirtyy kunnille samanaikaisesti työllisyyspalveluiden siirron kanssa 1.1.2025 kotouttamisen toimivuuden parantamiseksi ja nopeuttamiseksi.

Suomeen muutetaan eniten perhesyiden vuoksi, toiseksi eniten työn vuoksi ja muita syitä ovat opiskelu sekä kansainvälinen suojelu. Parhaiten työllistyvät he, jotka ovat muuttaneet maahan työn ja opiskelun vuoksi ja huonoiten perhesyiden sekä kansainvälisen suojelun vuoksi maahan muuttaneet. Lisäksi maahan muuttaneiden naisten on todettu työllistyvän miehiä huonommin. Varsinais-Suomen 2020-luvun maahanmuuttostrategian päätavoitteet ovat osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen, vetovoiman ja pitovoiman lisääminen sekä hyvien väestösuhteiden edistäminen. Strategian tavoitteiden toteutumiseen tarvitaan tietoa esimerkiksi rekrytoivien työnantajien tarpeiden tunnistamisesta, maahanmuuttajien osaamiskartoituksen parantamisesta sekä neuvonnan ja tiedottamisen lisäämiseksi. Strategiassa on huomioitu myös yhteistoiminnan tärkeys sidosryhmien kanssa sekä esimerkiksi tarve kohtaamisen mahdollisuuksien lisäämiseksi ja monimuotoisen koulutuksen järjestäminen tarvittaville toimijoille.

Kunnan tehtäviin kuuluu paikallistason yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotoutumisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että kunnan peruspalvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja että maahanmuuttajille järjestetään tarpeen mukaisesti myös muut tarvittavat palvelut kyseisen väestöryhmän tarpeet huomioiden. Lisäksi kunnan tulee huolehtia henkilöstönsä riittävästä osaamisesta kotouttamisessa. Kunnan tulee toimia yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen kanssa, minkä järjestämisvastuulla ovat sosiaali- ja terveyspalvelut. Muita yhteistyötahoja ovat Lapin kunnat, ELY-keskukset, Kela, poliisi ja kunnassa toimivat yhdistykset sekä seurat. Onnistunut kotoutuminen edellyttää ulkomaalaistaustaisen osallisuuden ja osallistumismahdollisuuksien tukemista, hyvien vuorovaikutussuhteiden luomista ja ylläpitämistä eri väestöryhmien välillä, suomalaisen yhteiskunnan vastaanottavuuden lisäämistä, syrjinnän ehkäisemistä ja oikea-aikaisten palvelujen saamista yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

2.2 Kotoutuminen

Kotoutumista voidaan ajatella maahanmuuttajan henkilökohtaisena prosessina tai prosessin päätepisteenä, jossa henkilö kokee itsensä tasavertaiseksi kansalaiseksi kantaväestön kanssa. Prosessi itsessään ei välttämättä etene tasaisesti ja eri osa-alueet voivat kehittyä eri tahdissa. Maahanmuuttaja voi esimerkiksi löytää töitä ja menestyä työssään, muttei ole löytänyt kohdemaastaan pysyviä sosiaalisia suhteita. Kotoutuminen voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen, joita ovat 1) rakenteellinen kotoutuminen, 2) kulttuurillinen kotoutuminen, 3) vuorovaikutuksellinen kotoutuminen sekä 4) identifioiva kotoutuminen7.

Rakenteelliseen kotoutumisen kannalta tärkeitä asioita ovat sijoittuminen työelämään sekä muihin yhteiskunnan rakenteisiin, pääsy koulutukseen ja koulutuksessa menestyminen sekä turvallinen ja asianmukainen asuminen. Myös hyvä terveys, osallisuus ja poliittinen vaikuttaminen ovat rakenteellisen kotoutumisen perusta. Maahanmuuttajien taustat, maahantulon syyt, taustamaat ja terveydentilat ovat hyvin erilaisia ja kotoutumisprosessi on jokaiselle yksilölle omanlaisensa.

Kulttuurilliseen kotoutumiseen sisältyy kohdemaan kielen ja kulttuurin oppiminen, mikä on avainasemassa elämässä menestymiselle ja kotoutumiselle. Myös yhteiskunnan ja paikallisten sääntöjen ja arvojen ymmärtäminen ja omaksuminen ovat tärkeitä osa-alueita kotoutumisen kannalta. Toisaalta kotoutuminen voidaan nähdä kaksisuuntaisena prosessina, jossa myös kantaväestön on hyvä ymmärtää erilaisten maahanmuuttajien kulttuurien ominaisuuksia ja keskeisimpiä piirteitä ja mukauttaa toimintaansa niiden mukaisiksi. Maahanmuuttajia kohtaan kokemaa syrjinnän ja rasismin ehkäiseminen on tärkeää, jotta heidän luottamustaan suomalaiseen yhteiskuntaan pystyttäisiin lisäämään ja kaksisuuntaista kotoutumista edistämään.

Vuorovaikutuksellisen kotoutumisen näkökulmasta maahanmuuttajan sosiaalisten suhteiden rakentuminen eri väestöryhmien välillä on tärkeää. Eri väestöryhmien välisellä myönteisellä vuorovaikutuksella on mahdollista vaikuttaa positiivisesti väestöryhmien välisiin asenteisiin, turvallisuuden tunteeseen, vuorovaikutukseen ja osallisuuteen.

Identifioivalla kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan kokemuksen kehittymistä omasta kotoutumisprosessistaan, jossa henkilö tuntee yhteenkuuluvuuden tunnetta samaan yhteiskuntaan kuuluvien henkilöiden kanssa. Kotoutumisen näkökulmasta maahanmuuttaja identifioi ja kokee itsensä nykyisen yhteiskunnan tasavertaiseksi ja yhdenvertaiseksi jäseneksi.

3 Nykytilanne Pelkosenniemellä

3.1 Maahanmuuttajat kunnassa

Ulkomaan kansalaisten määrä kunnassa on vaihdellut kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana vuosien 2014–2023 välillä. Vuodesta 2022 lähtien määrä on noussut hieman. Myös vieraskielisten henkilöiden määrässä on nähtävissä samankaltainen trendi. Ulkomaan kansalaisten osuus koko kunnan väestömäärään verrattuna on kuitenkin suhteessa pieni, ollen 1,5 % vuonna 2023

(taulukko 1). Tulevaisuudessa on hyvä varautua siihen, että ulkomaan kansalaisten määrä kunnassa tulee hieman lisääntymään.

Taulukko 1. Pelkosenniemen väestö vuosina 2014–2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pelkosenniemi										
Väestö 31.12.	947	958	951	958	954	939	931	924	947	912
Väkiluvun muutos	-19	11	-7	7	-4	-15	-8	-7	23	-35
Väkiluvun muutos, %	-2,0	1,2	-0,7	0,7	-0,4	-1,6	-0,9	-0,8	2,5	-3,7
Suomenkielisiä	938	951	943	930	944	926	917	912	931	894
Suomenkielisten osuus, %	99,0	99,3	99,2	97,1	99,0	98,6	98,5	98,7	98,3	98,0
Ruotsinkielisiä	2	2	2	2	2	3	3	4	3	0
Ruotsinkielisten osuus, %	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,0
Saamenkielisiä	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Vieraskielisiä	6	4	5	25	8	10	11	8	13	18
Vieraskielisten osuus, %	0,6	0,4	0,5	2,6	0,8	1,1	1,2	0,9	1,4	2,0
Ulkomaan kansalaisia	8	6	5	24	4	6	6	5	9	14
Ulkomaan kansalaisten osuus, %	0,8	0,6	0,5	2,5	0,4	0,6	0,6	0,5	1,0	1,5
Ulkomailla syntyneitä	21	17	18	37	22	25	26	24	27	32
Ulkomailla syntyneiden osuus, %	2,2	1,8	1,9	3,9	2,3	2,7	2,8	2,6	2,9	3,5
Ulkomaalaistaustaisia	7	5	5	25	8	10	12	9	13	18
Ulkomaalaistaustaisten osuus, %	0,7	0,5	0,5	2,6	0,8	1,1	1,3	1,0	1,4	2,0
Väestöntiheys	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Lähde: Tilastokeskus. 2024

3.2 Kunnan voimassa olevat sopimukset kotoutumisen edistämisestä

3.2.1 Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen sekä kunnan välinen sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä

1.1.2025 lähtien TE-palvelut siirtyvät kuntien tehtäväksi ja valtion työ- ja elinkeinotoimistot eli TE-toimistot lakkautetaan. Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen muodostavat Sodankylä, Kemijärvi, Inari, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski ja Utsjoki.

Pelkosenniemen kunta on mukana TE-2024 uudistuksessa, joka toteutetaan yhteistyömallilla, jonka vetäjänä toimii Sodankylän kunta. Yhteistyötä tehdään kotoutumislaissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Yhteistyössä selvitetään ja toteutetaan kuntaan osoitettavien ja sijoittuvien henkilöiden määrät, alkuvaiheen palvelut, asumiseen sekä muihin kotouttamis- ja peruspalveluiden käyttöön kohdistuvat tarpeet.

Yhteistyöpalavereissa käsitellään maahanmuuttajien, erityisesti tilapäistä suojelua saavien, ajankohtaisia asioita ja kuntien kuulumisia sekä kokemuksia kotouttamisesta. Haasteena on tiedonsaanti uudesta kuntalaisesta, mikäli henkilö ei itse ilmoittaudu kunnan työntekijälle kotipaikkakunnan saatuaan. Uutta tietojärjestelmää, Koto-digiä, ollaan luomassa vastaamaan tähän tarpeeseen ja se tulisi käyttöön vuonna 2025.

3.2.2 Kuntamallin mukainen majoitus Pelkosenniemen kunnan ja vastaanottokeskuksen välillä

Kunnalla ei ole sopimusta tilapäistä suojelua saavien ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämiseksi kuntamallin mukaisessa majoituksessa. Vastaanottokeskus vastaa muiden vastaanottopalvelujen järjestämisestä. Kuntamallia toteutetaan hyvässä yhteistyössä maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen ja kunnan välillä.

3.3 Palvelutarjonta

3.3.1 Ohjaus- ja neuvontapalvelut

Pelkosenniemen kunnassa on elinvoimajohtaja, jonka tehtävään kuuluu maahanmuuttajien palvelujen koordinointi sekä kotouttamisohjelman laatimisen, seurannan ja päivittämisen päävastuu. Ohjaus- ja neuvontapalvelut järjestetään poikkihallinnollisena palveluna, jota koordinoi elinvoimajohtaja. Pelkosenniemen kunta järjestää alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalvelut kunnassa yhteistyössä järjestöjen ja muiden viranomaisten kanssa. Alkukartoitukset tekee Pelkosenniemen kunnan elinvoimajohtaja muuta kuin tilapäistä toimeentulotukea saavien maahanmuuttajien osalta ja työelämään suuntaavien maahanmuuttajien osalta Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalue.

3.3.2 Tulkki- ja käännöspalvelut

Pelkosenniemen kunnassa tulkki- ja käännöspalvelut järjestetään ostopalveluna. Lisäksi Pelkosenniemen kunta omistaa yhden Monetra Oulu Oy:n osakkeen ja yhtiön kautta on mahdollista hankkia tulkki- ja käännöspalveluja. Tulkkipalveluja on saatavilla useilla eri kielillä ja palveluja on mahdollista tilata esimeriksi asiakirjojen kääntämistä varten, tulkkikäännöksiin etäpalveluna sekä paikan päällä.

3.3.3 Varhaiskasvatus ja peruskouluun valmistava opetus Maahanmuuttajataustaisten varhaiskasvatus on sisällytetty yleisiin palveluihin

Varhaiskasvatusta tarjotaan lähipalveluna kunnan varhaiskasvatusyksiköissä. Varhaiskasvatus tarjoaa luontevan kotoutumisen ympäristön, koska vieraskieliset perheet ovat samassa lähipäiväkodissa muiden perheiden kanssa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen antaa lapselle mahdollisuuden yhdenvertaiseen osallisuuteen ja suomen kielen oppimiseen vertaisten kanssa päivän eri tilanteissa ja leikeissä. Lapsen perheellä on mahdollisuus kohdata varhaiskasvatuksen henkilöstö joka päivä ja tulla kuulluksi lasta koskevissa asioissa. Vuorovaikutuksen tukemiseksi käytetään tulkkipalvelua aloitus-, ja varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevissa keskusteluissa ja palavereissa. Tulkkauksen avulla voidaan lisätä ymmärrystä, luottamusta ja avoimuutta. Lisäksi voidaan käyttää kuvia tai mobiilikääntäjää kommunikaation tukena sekä lasten että aikuisten kanssa. Lapsen tukemiseksi harkitaan tarvittaessa avustajan palveluja.

3.3.4 Perusopetus ja toisen asteen koulutus

Kunta järjestää S2–kielen opetusta sekä siihen liittyvää tukiopetusta sekä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Uskonnonopetuksen suhteen toimitaan normaalisti perusopetuslain säädösten mukaisesti. Tuki koostuu sekä S2-kielen opetuksesta että koulunkäynninohjaajien antamasta henkilökohtaisesta avusta.

Peruskoulun päättäville 9. luokkalaisille maahanmuuttajataustaisille oppilaille annetaan vahvaa tukea jatko-opiskeluihin liittyen opinto-ohjaajan ja S2-kielen opettajan toimesta. Tämän nivelvaiheen onnistuminen on erittäin tärkeää kotouttamisen näkökulmasta. Toisen asteen oppilaitoksia kunnassa ei ole, mutta jatko-opintomahdollisuudet ovat lähialueella erittäin hyvät ja siten myös maahanmuuttajataustaisilla oppilailla on mahdollisuus kouluttautua monipuolisesti. Lähin ammatillista koulutusta tarjoava oppilaitos on Kemijärvellä ja Sodankylässä. Toisen asteen opiskelijat ovat oppivelvollisuuden alaisia ja koulumatkat ovat Kelan tukemia.

3.3.5 Työllisyys- ja yrityspalvelut

Pelkosenniemen kunta järjestää työllisyys- ja yrityspalvelut yhteistyössä Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen sekä mahdollisena ostopalveluna. Henkilöasiointi keskittyy työllisyysalueen tuottamiin palveluihin ja yritysasiointi kunnan palveluihin. Kunnan työllisyys- ja yrityspalvelujen yhteyshenkilönä toimii elinvoimajohtaja, joka ohjeistaa sekä tukee henkilö- ja yritysasiointia.

Pelkosenniemen kunta vastaa itse velvoitetyöllistettävistä ja kunnan on mahdollista itse työllistää maahanmuuttajia esimerkiksi osa-aikaisiin tai määräaikaisiin työtehtäviin. Lapin hyvinvointialue järjestää kuntouttavaa työtoimintaa, joka on tarkoitettu pitkään työttömänä tai muutoin haastavassa työmarkkinatilanteessa oleville henkilöille.

3.3.6 Kulttuuripalvelut

Kirjastopalvelut ovat avoimia kaikille. Kirjastossa on avoin internetverkko, joka on kaikkien kirjastossa asioivien käytettävissä. Asiakastietokone on käytettävissä sähköiseen asiointiin aukioloaikana, lisäksi maksullinen tulostus- ja kopiointimahdollisuus. Kirjastosta saa tarvittaessa digitukea. Kirjaston tiloissa voi opiskella itsenäisesti, osallistua tapahtumiin ja tutustua näyttelyihin.

Pelkosenniemen kirjasto kuuluu Sompion kirjastoon, joka on Sodankylän, Savukosken ja Pelkosenniemen yhteinen seutukirjasto. Verkkokirjastossa on Kirjasto eri kielillä -sivusto, joka ohjaa käyttämään kirjaston monikielistä aineistoa ja kirjaston e-aineistoja sekä esittelee kirjastojen eri kielillä saatavia palveluita. Sompion kirjaston kokoelmissa on englannin, ruotsin, ukrainan ja venäjänkielistä aineistoa. Valtakunnallisen Monikielisen kirjaston kautta on mahdollista tilata kirjallisuutta muillakin kielillä. Tämä palvelu on asiakkaille maksuton. E-aineistoja (kirjat, äänikirjat, musiikki, verkkokurssit ja lehdet) on käytettävissä eri kielillä. E-aineistojen käyttöön tarvitaan kirjastokortti ja korttiin liitetty tunnusluku. Kirjasto tukee suomen kielen oppimista tarjoamalla selkokielistä kirjallisuutta, suomen kielen oppaita ja kielikursseja.

Pelkosenniemen kunnan vapaa-aikatoimen järjestämät kulttuuritapahtumat, konsertit ja muut tilaisuudet ovat avoinna kaikille kunnassa asuville. Maahanmuuttajille suunnattuja ja maahanmuuttajien kanssa suunniteltuja tilaisuuksia voidaan järjestää tarvittaessa matalalla kynnyksellä yhteistyössä alueella toimivien yhdistysten kanssa.

Kouluikäiset lapset käyttävät kirjaston palveluja osana koulutoimintaa.

3.3.7 Liikunta-, nuoriso ja vapaa-aikapalvelut

Pelkosenniemen kunta tarjoaa monipuolisesti liikuntamahdollisuuksia kaikenikäisille ihmisille. Kunnassa on oma kuntosali, liikuntasali ja erilaisia luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia kuten luonto- ja kävelyreittejä. Kunnan kuntosalia on mahdollista kaikkien kuntalaisten käyttää, kuntosalikortin voi lunastaa vapaa-ajanohjaajalta. Kunnassa järjestetään aktiivisesti ohjattua ryhmäliikuntaa, perheliikuntaa ja kuntosalin käyttöön on mahdollista saada yksilöllistä ohjausta. Kunnassa toimitaan Harrastamisen Suomen mallin mukaisesti, minkä tarkoituksena on mahdollistaa maksuton ja mieluisa harrastaminen 1.–9. luokkalaisille.

Kunnassa toimii myös erityisnuorisotyöntekijä, joka tarjoaa 15–29-vuotiaille suunnattua vapaaehtoista ja maksutonta ohjaus- ja tukipalvelua. Erityisnuorisotyöntekijä työskentelee lähellä nuorta, luottamuksellisena ja turvallisena aikuisena. Erityisnuorisotyöntekijän tehtävänä on tukea nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai tarvitsevat ohjausta erilaisissa elämäntilanteissa.

Kunnassa järjestetään avointa toimintaa nuorille nuorisotiloissa. Nuorisotiloissa on mahdollista viettää aikaa kavereiden kanssa, pelata ja tehdä läksyjä. Lisäksi nuorisotiloissa järjestetään ohjattua toimintaa erillisinä teemailtoina. Nuorille on kunnassa tarjolla liikuntaneuvontaa, joka auttaa nuorta mieluisan harrastuksen löytämisessä esimerkiksi lajikokeilun avulla.

3.3.8 Järjestöt ja vapaaehtoistyö

Suomen Punaisen Ristin (SPR) Savukosken osasto ja MLL Pelkosenniemi toimivat Pelkosenniemellä.

3.3.9 Yritykset

Osa paikallisista yrityksistä on palkannut ulkomaalaisia työntekijöitä erityisesti kausiluonteisiin tehtäviin. Väestöennusteiden mukaan työikäisten väestön määrä vähentyy Suomessa ja työvoimapula alkaa koskettamaan yhä suurempaa osaa yrityksistä vähintään välillisesti. Paikallisten yritysten on hyvä ennalta varautua siihen, että jatkossa ulkomaisen työvoiman ja asiakaskunnan osuus kasvaa niin paikallisesti, seudullisesti kuin valtakunnallisesti.

Ennen työsopimuksen tekemistä tai työnteon aloittamista tulee varmistaa palkattavan ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeus koko työsuhteen keston ajaksi. Ulkomaalaisten työnteko-oikeus Suomessa määräytyy kansalaisuuden mukaan. Maahanmuuttovirasto antaa tietoa ulkomaalaisen työnteko-oikeudesta ja siitä minkälainen oleskelulupa työntekoa varten tarvitaan tai voiko työtä tehdä ilman oleskelulupaa.

Ulkomaalainen työntekijä ei ole välttämättä tietoinen Suomen työlainsäädännöstä, käytännöistä tai kulttuurista, joten perusasiat kannatta käydä läpi perusteellisesti työsuhteen alussa. Mikäli

yritys suunnittelee palkkaavansa merkittävästi lisää ulkomaalaista työvoimaa, niin kuntaan on syytä olla jo varhaisessa vaiheessa erikseen yhteydessä, jotta ulkomaalaisen työvoiman kotoutuminen ja arjen palvelut saadaan järjestymään mahdollisimman jouhevasti.

4 Pelkosenniemen tavoitteet kotoutumisen edistämiseksi ja kehittämiseksi

Pelkosenniemen kunnan tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien kotoutumista yhteisöllisesti ja yhdessä tehden. Tavoitteeseen päästäkseen kunta toimii suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kotoutumisen edistämiseksi. Tarkoituksena on edistää maahanmuuttajan rakenteellisen, kulttuurillisen, vuorovaikutuksellisen ja identifioivan kotoutumisen ulottuvuuksia, jolloin maahanmuuttaja identifioisi itsensä tasavertaiseksi ja yhdenvertaiseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Tätä tarkoitusta varten on laadittu kuvio kotoutumisen edistämistoimenpiteistä kunnassa. Taulukko jakautuu kuntastrategiasta sovellettuihin teemoihin. Kuva 1. Kotouttamisen edistämistoimenpiteet

4.1 Hyvä olla, elää ja yrittää – yksilölliset peruspalvelut kotoutujalle

Pelkosenniemen kunnassa vahva kotoutuminen kuntalaiseksi teema koostuu alkuvaiheen kotoutumisen panostuksella, jossa kuntalaisuuden hakemisen jälkeen maahanmuuttajan kotoutumisprosessi alkaa kunnassa. Kotoutumisen alkuvaiheessa laaditaan alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma yhdessä kotoutujan kanssa suunnitellen. Kotoutujan omaa aktiivisuutta pyritään korostamaan kotoutumisprosessissa. Alkuvaiheen kotoutumisprosessiin Pelkosenniemen kunta järjestää joko kuntainfoja tai jakaa kuntalehtisiä uusille maahanmuuttajille, joissa tutustutaan Pelkosenniemen kuntaan, sen toimijoihin ja palvelujärjestelmään. Lisäksi järjestetään luentoja tai työpajoja, joiden tarkoituksena on antaa tietoa Suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta.

Lisäksi teeman alle kuuluu matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan järjestäminen, mikä järjestetään elinkeinojohtajan toimesta esimerkiksi puhelimitse, sähköpostitse ja yhteisiä tapaamisia sopien. Matalan kynnyksen neuvonnassa on mahdollista saada ohjausta esimerkiksi siihen, miten hakeudutaan sosiaali- ja terveydenhuollon tai työllisyyspalveluiden äärelle tai miten haetaan Kela-etuuksia. Yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa tehdään aktiivisesti.

Pelkosenniemen kunnassa asuvia maahanmuuttajia pyritään tavoittamaan kohdennetulla viestinnällä, mikä tarkoittaa kunnan viestintäkeinojen, kuten kotisivujen, Facebook ja kunnan nettisivujen hyödyntämistä viestintään tarvittavilla eri kielillä. Kunnassa on suunnitteilla myös kotisivuilla maahanmuuttajien tarpeiden huomioiminen heille suunnatulla omalla osiolla.

4.2 Osallisuus ja viestintä – kansainvälisyyden edistäminen kunnassa

Kunnassa vireää toimintaa ja osallisuutta johdetaan tiedolla, mikä tarkoittaa ajankohtaisten maahanmuuttoasioiden käsittelyä johtoryhmässä säännöllisesti ja tarvittavista toimista päättämistä yhdessä. Päätöksenteon tukena hyödynnetään ajankohtaista tutkimustietoa ja tehdään tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa yli kuntarajojen, Kelan ja työllisyysalueen kanssa.

Kotouttamisohjelma tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein ja kyseinen kotouttamisohjelma tehdään nyt vuoteen 2027 asti, jolloin ohjelmaa tarkastellaan uudelleen. Kunnassa työskentelevien työntekijöiden tarpeita monikulttuuriseen koulutukseen kartoitetaan tarvittaessa kyselyin ja tarvittavaa koulutusta järjestetään kyselyn tulosten perusteella.

Kotoutujan osallisuutta vahvistetaan mahdollistamalla suomen kielen opetus aina varhaiskasvatuksesta, esiopetukseen ja kouluun sekä työikäisille ja ikäihmisille ostopalveluna hankittavien kielikurssien avulla. Tarvittaessa maahanmuuttajia voidaan ohjata hakeutumaan myös kunnan ulkopuolisille kielikursseille. Maahanmuuttajille järjestetään mahdollisuuksia opiskella omaa äidinkieltään ja ylläpitää omaa kulttuuriaan esimerkiksi kirjastopalvelujen avulla. Osallisuutta vahvistetaan myös lisäämällä maahanmuuttajien osallisuusmahdollisuuksia,

esimerkiksi yhteisten tapaamisten avulla, kyselyjä tehden sekä erilaisia tiedottamis- ja vaikuttamiskanavia hyödyntäen. Lisäksi tuetaan varhaiskasvatuksen monikulttuurista työtä kääntämällä tarvittavia asiakirjoja tarpeen mukaisille kielille. Oppilaita tuetaan siirtymään kunnan perusopetuksen normaaliluokkiin VALMO-opetuksesta yksilöllisten tarpeiden mukaisesti yhteistyössä opetushenkilökunnan kanssa.

Edistämme hyviä väestösuhteita ehkäisemällä aktiivisesti syrjintää ja kiusaamista sekä puuttumalla jo havaittuun käytökseen heti. Osallistumme myös rasismin vastaiselle viikolle aktiivisesti. Osallistamme kunnassa toimivia yrityksiä ja yhdistyksiä esimerkiksi erilaisin työpajoin ja kyselyin kartoittaaksemme heidän tarpeitaan kotouttamistyöhön liittyen. Järjestämme tiedonkeruun pohjalta tarvittavia koulutuksia. Hyvien väestösuhteiden edistäminen nivoutuu laajasti osaksi monia erilaisia toimintoja, esimerkiksi maahanmuuttajien osallistamiskeinoja lisäämällä, väestön asenteisiin vaikuttamalla ja mahdollistamalla turvallisen asumisen. Kaikilla näillä keinoilla on tarkoitus pyrkiä lisäämään eri väestöryhmien välistä myönteistä vuorovaikutusta ja luottamusta, jolla edelleen pystymme edistämään maahanmuuttajan kulttuurillisen sekä vuorovaikutuksellisen kotoutumisen edistymistä.

4.3 Elinympäristö mahdollistaa – kotoutujan asettautuminen kuntaan

Kotoutumisen edistämiseksi Pelkosenniemen kunta auttaa asumisen järjestelyissä esimerkiksi asianmukaisten, turvallisten ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen löytämisessä. Kotoutumisen alkuvaiheessa kunta auttaa asunnon hankkimiseen liittyvissä asioissa, kuten vuokrasopimuksen ja muiden tarvittavien sopimusten, kuten sähkösopimusten, tekemisessä.

Pelkosenniemen kunnalla on erinomaiset mahdollisuudet niin luonnossa kuin sisätiloissakin liikkumiseen. Kunta haluaa panostaa virkistävään vapaa-aikaan maahanmuuttajien tavoittamista parantaen ja kunnassa jo olevien palvelujen tarjonnasta tiedottamalla.

Pelkosenniemen kunta haluaa tukea maahanmuuttajien työllistymistä huomioimalla työelämän ulkopuolella olevat henkilöt erityisryhmänä. Erityisesti kotoa lapsiaan hoitavien naisten työelämään tutustumista ja työllistymistä pyritään edistämään järjestämällä suomen kielen opetusta kirjastopalvelujen ja SPR:n kanssa yhteistyössä sekä tekemällä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Kunta työllistää maahanmuuttajia mahdollisuuksien mukaisesti. Näillä keinoilla toivomme pystyvämme edistämään maahanmuuttajan rakenteellista kotoutumista.